

Příloha k protokolu o SZZ č.

Vysoká škola:
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Autor: Lenka Žouželková
Aprobace: nBOH

Katedra: Ústav bohemistiky FF JU

Oponent diplomové práce:
Mgr. Martin Hrdina, Ph.D.

Datum odevzdání posudku: 18. srpna 2023

Vedoucí diplomové práce:
Prof. PhDr. Dalibor Tureček, DSc.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Povídky K. M. Čapka Choda

Těžištěm práce Lenky Žouželkové je interpretace krátkých próz Karla Matěje Čapka Choda soustředěných do svazků *Ad hoc!* (1919), *Čtyři odvážné povídky* (1926) a *Psychologie bez duše* (1928). Odborný zájem o Čapkovo prozaické umění je pochopitelný a žádoucí mj. proto, že v jeho románu *Větrník* (1923), reeditovaném naposled v roce 2014, byly identifikovány tvůrčí postupy příznačné i pro pozdější postmodernu. Snad i vzhledem k tomu se autorka zaměřila na Čapkovy poválečné texty a odhlíží od jeho povídkové tvorby z konce 19. a začátku 20. století. Lze však jen hádat – kritéria výběru textů pro své analýzy nikde neuvádí.

Úvodní kapitola je v poměru k hlavní, analytické části práce zjevně předimenzovaná. Způsobu práce s texty, se kterým se tu setkáváme, by odpovídal spíše úvod o rozsahu 5–10 stran. Autorka se totiž kromě nezbytného nastolení pojmů, s nimiž vesměs dále pracuje, pouští i do úvah o tématech, která se zadáním i vlastním cílem práce souvisejí jen volně nebo vůbec (např. objektivita vědeckého poznání). Diskusní ráz mají zejména pasáže věnované interpretaci, v nichž autorka cituje autory původních koncepcí i jejich šířitele a místy se pokouší teoretizovat sama. Například dostupné klasifikace literární postavy navrhuje doplnit o zřetel ke „čtenářským zkušenostem do těchto postav promítaným, neboť je to porovnání se vztahy a chováním skutečných lidí, jež umožňuje čtenáři interpretovat promluvy a činy postav“ (s. 34). Návrh je jednak postavený na sporné presupozici (mluvení a jednání reálných psychofyzických osob je transparentní), ale především nepromyšlený. Vztáhněme ho k jiné autorčině úvaze, podle níž narazíme-li na postavu myslivce při čtení pohádky, „naše mysl pravděpodobně zamíří pekelným směrem a [...] budeme mít tendence přiřknout postavě negativnější vlastnosti“ (s. 37). Co by si však měl počít čtenář, který se v reálném životě setkal jen s myslivci-dobráky? Nezakládá tedy čtenářské očekávání přece jen především zkušenost empirického čtenáře s literaturou, s jinými texty daného žánru?

Podstatněji než nedomyšlenost pokusů o teoretické úvahy (které jsou ostatně nad rámec zadání) snižuje možné přínosy diplomové práce nesrozumitelnost textu. Viz například větu (s. 39): „Specifickým případem jsou poté vlastní jména, jež mají imitovat a odkazovat k reálným osobnostem provazujícími touto cestou text se skutečností.“ Nesoustředěnost výkladu prozrazují dále: 1) zbytečná opakování („je na postavy vyvíjen i tlak okolí. Rodiny, spolupracovníků, příslušníky náboženských, národnostních, nebo společenských vrstev“, s. 70; „Na postavy je vyvíjen tlak individuální, rodinný, pracovní, náboženský i společenský.“, s. 71); 2) tvrzení nechtěně komická a neodpovídající pramení

(„Tyto vynucené svatby nikdy nemají šťastný průběh“, s. 63); 3) paradoxní formulace („dílo je tvořeno i tím, co v něm není“, s. 23); 4) nesmyslné formulace („Optikou postav a charakterů na texty nahlížíme i my.“, s. 36; „Promluvy [...] implikují vědomí postav“, s. 38); 5) různé gramatické chyby a překlepy.

Uvedené nedostatky jsou frapantní, nikoli fatální. Autorka by nepochybně byla schopná je odstranit při soustředěném přečtení textu. Připustit snad lze i zvolenou výkladovou dikci, při níž si autorka vystačí s vlastními úvahami o textech (rozvíjenými vesměs na podkladě parafrází děje) a takřka se obejde bez citací pramenů. To úzce souvisí s rozhodnutím zaměřit se na rozbor narativů, a v jejich rámci především na literární postavy (naproti tomu je například žánrovému vymezení textů je věnována pozornost jen v úvodu kapitoly 2, který působí jako nahodilý shluk výkladů o žánrech, autorském stylu, formálních prostředcích a tematice Čapkových próz). Akcentování literární postavy je sice legitimní volba, je ale otázkou, zda k ní autorku vedl analyzovaný materiál, nebo metodu interpretace přizpůsobila vlastním čtenářským návykům více méně bez ohledu na povahu pramene.

Potřeba zaměření na postavy by přitom mohla vyvstat nejen z textů samých, ale třeba i ze zaznamenaných dokladů dosavadní recepce Čapkových povídek. Autorka jí věnuje pozornost kupodivu až v posledním oddílu práce. Kritický ohlas textů při tom fakticky opomíjí, vzhled do akademických rozborů (na jejichž repetitivnost upozorňuje) je též skromný. Za zmínku autorce stálo přiřazování vypravěčských postupů Čapka Choda k naturalismu (F. X. Šalda aj.), s nímž polemizuje: „my v díle shledáváme dominanci rysů realistických až kritickorealistických“ (s. 78). Je však záhadou, kde se takové tvrzení v závěru bere, jestliže v rozbořech textů povídek pojmosloví týkající se diskurzivity literatury fakticky není používáno. To snad souvisí s domněnkou (ne dost srozumitelně vyjádřenou), že „synopticko-pulzační metoda“ není uzpůsobena pro práci s literární postavou – postava je z pohledu autorky zřejmě čímsi „nepříznakovým“, nepodléhajícím diskurzu (viz s. 26). Pozornost autorky k literární diskurzivitě nenasměrovalo bohužel ani jasné vědomí, že postavy nějak a o něčem mluví („Jazyková vrstva také vyjadřuje přístupy postav ke světu kolem nich.“, s. 74). Snaha nahlédnout Čapkovy povídky jako promluvy zakotvené v dějinách zde tedy naráží na zřejmé limity.

Celkově práci Lenky Žouželkové hodnotím jako přijatelnou a místy nápaditou, ale vzhledem ke zmíněným nedostatkům v úvodní i analytické části a k nedbalému provedení bych se zdráhal hodnotit ji lépe než stupněm „dobře“.

Předloženou diplomovou práci **doporučuji k obhajobě**.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: dobře

.....
podpis oponenta diplomové práce

V Praze, dne 18. srpna 2023

Stupeň klasifikace:	v ý b o r n ě	v e l m i d o b ř e	dobře	n e v y h o v ě l
---------------------	----------------------	----------------------------	-------	--------------------------

*) Nehodící se škrtněte